

Kirkens Nødhjelp

01-2024

magasinet

عن نفس الرحوم
ير مخايل الدبس

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

TAKK

Takk for at du fortsetter å stille opp for befolkningen i Ukraina hvor krigen fortsatt raser, når jordskjelv rammer Syria, når konflikt bryter ut i Sudan og Midtøsten, og når flommen rammer Malawi og Libya.

Takk for at du gir medmennesker rent vann, beskyttelse, helsetjenester, jobbmuligheter, mat, toaletter, strøm, telt, tepper, utdanning, yrkesopplæring og mye, mye mer.

Takk for at du kjemper for fred, frihet, likestilling, likeverd og retten til helse og skolegang – og mot kjønnsbasert vold, klimaendringer, korrupsjon og ulikhet.

Takk for at du deltar i Fasteaksjonen, tar opp offer i din menighet, gir et månedlig beløp, er prosjektpartner, responderer på giverbrev, starter din egen digitale innsamlingsaksjon, gir på sms, er katastrofepartner, deler våre poster i sosiale medier, vippser oss, holder foredrag i fastetiden, tar oss med i ditt testamente, kjøper gaver i nettbutikken vår eller støtter vårt arbeid på andre måter.

Takk for at du er til stede i Ukraina, Afghanistan, Angola, DR Kongo, Etiopia, Guatemala, Haiti, Irak, Libanon, Mali, Malawi, Myanmar, Nigeria, Pakistan, Palestina, Somalia, Sudan, Syria, Sør-Afrika, Sør-Sudan, Tanzania og Zambia.

Takk for at du er der sammen med oss. ■

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

Kirkens Nødhjelp kjemper sammen med mennesker og organisasjoner over hele verden for å avskaffe fattigdom og urettferdighet.

Vi gir nødhjelp i katastrofer og jobber langsiktig for utvikling i lokalsamfunn. For å fjerne årsaker til fattigdom påvirker vi samtidig myndigheter, næringsliv og religiøse ledere til å ta riktige beslutninger.

Kirkens Nødhjelp er en felleskirkelig diakonal organisasjon for global rettferdighet. Vårt arbeid utføres uten intensjon om å endre menneskers religiøse tilhørighet.

For å sikre effektivitet og skape resultater er Kirkens Nødhjelp medlem av ACT Alliance, en av verdens største humanitære allianser. Alliansen består av kirkelige organisasjoner over hele verden og samarbeider med organisasjoner uavhengig av religiøs forankring.
Kirkens Nødhjelp - Sammen for en rettferdig verden!

Kirkens Nødhjelp-magasinet

Ansvarlig redaktør: Aksel Jakobsen

Redaktør: Kristine Eid

Kontaktinfo: kristine.eid@nca.no

I redaksjonen: Anette Torjusen, Arne Grieg Riisnæs, Håvard Bjelland, Martin Berge, Sara Hestnæs Egenæs Løvlien, Linn Holmquist, Åsne Gullikstad, Siv Holthe Krogh

Andre bidragsytere: Lucian Muntean, Karoline Thyri, Einar Tjelle

Bibelt tekst er hentet fra Bibel 2011 © Bibelselskapet

Redaksjon avsluttet: 01.01.2024

Grafisk design: Martin Berge

Trykk: Fjellberg

ISSN: 1503-986

Ettertrykk er tillatt når kilde oppgis.

På omslaget er det brukt vannbasert matt trykkklakk som beskytter mot fargesmitte. Lakken er ikke miljøskadelig og er 100 % nedbrytbar. Hele magasinet kan derfor resirkuleres. Kirkens Nødhjelp-magasinet kommer ut fire ganger i året i et opplag på cirka 45 000. Bladet er gratis og sendes til alle givere og støttespillere. Magasinet har lave produksjons- og trykkekostnader. Ønsker du å motta Kirkens Nødhjelp-magasinet? Send din postadresse til giver@kirkensnodhjelp.no.

Endringer?

Skal du flytte, endre adresse, ønsker du Magasinet på e-post istedenfor i postkassen, eller får du flere Magasinet til samme husstand, men ønsker bare ett? Send en e-post til giver@kirkensnodhjelp.no eller ring mellom 9.00 og 15.00.

Besøksadresse: Bernhard Getz gate 3

Postadresse: Pb 7100, St Olavs Plass, 0130 Oslo

Telefon: 22 09 27 00

E-post: giver@kirkensnodhjelp.no

Internett: www.kirkensnodhjelp.no

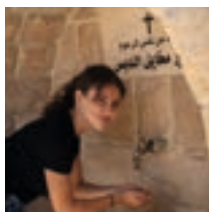
Gavekonto: 1594 22 87248

Kirkens Nødhjelp er medlem i
Innsamlingskontrollen.

Norad støtter Kirkens Nødhjelps arbeid for en rettferdig verden.

Les om personvern på www.kirkensnodhjelp.no

FORSIDEN: Rachelle El Debs ved en vannbrønn i landsbyen Deir El Ghazal i Libanon.

FOTO: Håvard Bjelland/ Kirkens Nødhjelp

LEDER

Det livsviktige vannet

Vi går snart inn i fastetiden – årets høydepunkt for oss i Kirkens Nødhjelp. I norske menigheter over hele landet er planleggingen av Fasteaksjonen allerede godt i gang.

Pengene som samles inn under Fasteaksjonen, brukes til å redde og forandre liv over hele verden. Det gir oss mulighet til å rykke ut med nødhjelp raskt når krig, kriser og katastrofer inntreffer. Som da krigen i Ukraina, Sudan og Midtøsten brøt ut, og da flere jordskjelv rammet Syria og Afghanistan.

Det er håp i en dråpe vann, sier vi i Kirkens Nødhjelp. For det å sikre mennesker tilgang til rent vann har vært en viktig del av arbeidet vårt i mange år, og vi har sett hvordan rent vann gjør en forskjell og endrer liv.

I årets aksjon møter vi libanesiske Rachelle og syriske Goufran, som har fått livet forandret av det livsviktige vannet. De bor i landsbyen Deir El Ghazal i Libanon, som hadde vært uten vann i 40 år. Takket være midler fra Fasteaksjonen kunne vi bygge en vanntank på 800.000 liter med nok vann til landsbyen med nesten 3000 mennesker.

Fasteaksjonen er Kirkens Nødhjelps bidrag til en meningsfull fastetid. Slik oppfyller vi sammen profetordet som kom mer enn 700 år før Jesu fødsel: «Dette er fasten jeg har valgt; å løse urettferdige lenker, sprengte båndene i åket, sette undertrykte fri, (...) å dele ditt brød med sultne og la hjelpeløse og hjemløse komme i hus.» Jer 58,6–7.

Årets fasteaksjon går av stabelen 17.–19. mars. Da settes en enorm dugnad i gang over hele landet, hvor konfirmanter og frivillige i alle aldre deltar. I dette magasinet møter vi 80 år gamle Arna Berg fra Åseral i Agder. Hun har deltatt i Fasteaksjonen siden hun var liten. En av årsakene til at hun engasjerte seg i Fasteaksjonen, var det sosiale og det diakonale arbeidet.

– Vi lever i en del av verden hvor vi har det veldig godt. Det er derfor viktig å tenke på de som ikke er like heldige som oss, og gjøre det vi kan for å hjelpe dem. Nå øker antall mennesker i verden som trenger humanitær hjelp. Derfor er Fasteaksjonen i år kanskje viktigere enn noen gang, sier hun.

Med engasjerte frivillige som Arna, menigheter og støttespillere i ryggen er Kirkens Nødhjelp en betydelig sterkere organisasjon enn hva vi ville vært uten. I landene vi jobber i, ser vi hvordan denne dugnadsånden gir folk tilgang til rent vann, redder liv og skaper håp for noen av verdens mest sårbare mennesker. Vi er enormt takknemlig for denne innsatsen.

Med ønske om en velsignet fastetid!

Dagfinn Høybråten
generalsekretær i
Kirkens Nødhjelp

INNHold | 01 – 2024

LIBANON: Goufran var for liten til å huske flukten fra hjemlandet Syria i 2014, men livet hennes siden har blitt sterkt preget av det. Familien hennes har fortsatt en drøm om å vende tilbake.

FASTEAKSJONEN: I en årrekke har 80 år gamle Arna Berg vært med på Fasteaksjonen. Å skape engasjement blant konfirmantene og få dem til å forstå hva pengene går til, er en viktig del av jobben, mener hun.

AFGHANISTAN: I oktober ble den vestlige delen av Afghanistan rammet av fire store jordskjelv. Nabijas landsby ble fullstendig jevnet med jorden.

UKRAINA: Syke og gamle blir ofte sittende alene igjen i krigsherjede byer. På et senter for flyktninger i byen Dnipro får de aller svakeste pleie, omsorg og mat.

FAKTA OM FASTEAKSJONEN

Årets aksjonsdager er 17.–19. mars.

HVA ER FASTEAKSJONEN?

Fasteaksjonen er Norges nest største innsamlingsaksjon etter TV-aksjonen. Aksjonen organiseres over hele landet, og inntektene går til Kirkens Nødhjelps arbeid over hele verden. Mange konfirmanter går med bøsser under Fasteaksjonen som en del av sin konfirmanttid.

HÅP I EN DRÅPE VANN

Rent vann forandrer alt. Derfor jobber Kirkens Nødhjelp alltid med vann som fokus i våre prosjekter. Et håp kan begynne med en dråpe vann og gi en fremtid uten sult, fattigdom, sykdom, krig og konflikt. Sammen kan vi skape endring!

HVORFOR HETER DET FASTEAKSJONEN?

Fastetiden er navnet på de syv ukene fra askeonsdag til første påskedag. Fasteaksjonen gjennomføres alltid uken før palmesøndag og er en mulighet til å utøve nestekjærlighet i praksis og være med på å gjøre verden til et mer rettferdig sted. ■

VISSTE DU AT..

1967

... den første Fasteaksjonen ble gjennomført i 1967? Det betyr at årets fasteaksjon er nr. 57 i rekken!

... mer enn 40.000 unge og voksne frivillige er med å samle inn penger under Fasteaksjonen?

... mer enn 1 million mennesker har gått med bøsse siden Fasteaksjonens oppstart?

... midlene fra Fasteaksjonen sikrer at vi kan reagere raskt med livreddende nødhjelp i katastrofer, men også sikre varig tilgang til rent og trygt vann i en rekke ulike land?

Rachelles hjerte for Libanon

– Jeg elsker familien min, landsbyen og landet mitt. At jeg kanskje må forlate alt, er helt forferdelig å tenke på, sier 15 år gamle Rachelle El Debs.

TEKST: Anette Torjusen FOTO: Håvard Bjelland

– Se hvor vakkert det er. Det er det vakreste stedet på jord, ikke sant? Fjellene, dalen, trærne. Jeg kan ikke komme meg fort nok ut i naturen, smiler Rachelle El Debs og ser utover Bekaadalen.

Vi er i Deir El Ghazal, helt på grensa til Syria. Kun fjellene skiller de to landene. Her kunne de se kampene pågå mellom IS og libanesiske styrker.

Området har vært uten vann i 40 år, og alt drikkevann har kommet med lastebil én gang i uka.

FASTEAKSJONEN GIR VANN

I dag har Rachelle tatt oss med på tur opp i fjellene, vi er på 1300 meter over havet. En av hobbyene hennes er å gå tur i fjellet, og hun er opptatt av å nå målet med å gå 10.000 skritt hver dag.

– Jeg er opptatt av å holde meg i form, og å gå har hjulpet meg masse. Jeg tenker klarere og føler meg mye bedre etter en fjelltur, smiler hun.

Turen er ikke tilfeldig valgt. Hun vil nemlig vise oss en vanntank på 800.000 liter, som gir vann til landsbyen hennes, nesten 3000 mennesker. Det er både syriske flyktninger og libanesere.

Helt til 2020 var landsbyen uten vann. De hadde en 300 meter dyp brønn som sto ubrukt fordi det verken var penger til strøm eller diesel til å drifte den.

Takket være midler fra Kirkens Nødhjelps fasteaksjon kan vi sørge for rent vann. Derfor har vi siden 2020 bygd et solcellepanel, en vanntank og koblet til vannrør.

– Vannet har vært helt avgjørende for landsbyen min, og jeg som går så mye på tur, drikker vann hele tiden, forteller hun.

ET LAND I MANGE KRISER

Libanon er et land som står i mange kriser, og spesielt ungdommer som Rachelle får føle det på kroppen.

– Det er vanskelig for alle, men det vondeste er at det ikke er noen fremtid for oss her. Vi unge må reise ut for å få jobb.

I 2019 kollapset økonomien i landet. Folk mistet alle sparepengene sine, og det offentlige tjenestetilbudet krasjlandet. En lærer gikk fra å tjene rundt 25.000 kroner i måneden til 1000 kroner. I 2020 ble hovedstaden Beirut rammet av en massiv eksplosjon som blant annet ødela landets viktigste kornlager. Så kom covid, og nå ligger hele landet med brukket rygg. Arbeidsledigheten er skyhøy, helsetilbudet er elendig, og unge velutdannede flykter fra landet.

– Jeg vil være her i Libanon sammen med familien min, men jeg har nok ikke noe valg. Skal jeg få meg en jobb, må jeg reise ut.

For Rachele er helt bestemt på at hun skal få seg en god utdanning.

– Jeg elsker matte og får alt rett på prøver. Så jeg har lyst å utdanne meg innen ingeniørfaget, forklarer hun.

KNUSKTØRR JORD

15-åringen bor sammen med mamma, pappa, to brødre og farmor. Familien ble også rammet av den økonomiske krisen. Som mange familier må de nå jobbe hardt for å tjene tilbake det de mistet over natten.

– Jeg hjelper til mye i huset, foreldrene

mine jobber hele tiden og har aldri fri, derfor vasker jeg klær og lager mat.

Prisene på basisvarer som brød, matolje og mel har mangedoblet seg. Derfor har det vært et viktig tiltak å sørge for at folk kan dyrke sin egen mat. Det har vært veldig vanskelig i Bekaadalen, hvor jorda er knusktørr, og det er vanskelig med tilgang til vann. På de varmeste dagene kan det være opp til 40 grader.

– Vi har fått en egen hage hvor vi nå dyrker tomater, agurk, nektarin, druer og aubergine, og vi har mandeltrær og fiken, forteller hun.

– Se her, nå kan jeg også vanne, sier hun og setter på vannslangen og gir den tørre jorda etterlengtet vann.

– Det blir fort tørt her, så det at vi kan vanne, betyr jo alt.

Når Rachele ikke hjelper til i hagen eller hjemme, er hun sammen med vennene sine. Da er det mat, Netflix og mobilen som gjelder.

– Jeg kan ikke være uten telefonen min, det går ikke, flirer hun og legger til at det samme gjelder for vann.

– Jeg kan ikke være uten vann heller, smiler hun. ■

Libanon:

Lengselen til Syria

Bare en kilometer fra huset til 13 år gamle Goufran ligger hjemlandet hennes, Syria. Siden hun var tre år gammel, har hun vært flyktning i Libanon, men familien hennes har fortsatt en drøm om å vende tilbake.

TEKST: Anette Torjusen FOTO: Håvard Bjelland

– Jeg kunne ønske at jeg kunne gå på skolen, at jeg kunne hatt en normal oppvekst, men jeg tror ikke det blir sånn for meg, sier hun stille.

REDESELEN SITTER I

Goufran Mhanna var for liten til å huske flukten fra hjemlandet Syria i 2014, men

Goufran og foreldrene Abdallah og Zakkia utenfor huset deres i landsbyen Deir El Ghazal i Libanon.

livet hennes siden har blitt sterkt preget av det. Pappa Abdallah Mhanna forteller hva som skjedde.

– Vi bodde i Aleppo, og det var en forferdelig tid. Det eneste jeg klarte å tenke på, var at jeg skulle beskytte familien min.

Han forteller at redselen ikke ville slippe taket.

– Det var mye skyting i området vårt, og alt var helt grusomt. Vi hadde ikke noe sted å gjøre av oss, og ingen steder var trygge. Derfor bestemte vi oss for å flykte, forklarer han.

De kom seg over grensa til Libanon og ble registrert som flyktninger av FN. Familien på åtte måtte overleve på det faren klarte å samle sammen av penger fra strøjobber. Han ryddet gatene for søppel og hjalp til i jordbrukssektoren.

– Det var en utfordrende tid for oss, og det er det fortsatt. Alt har blitt dyrt, og det er vanskeligere å klare seg på det lille vi tjener, sier han.

UTEN VANN I 40 ÅR

Nå har familien bosatt seg i Deir El Ghazal, en by på rundt 3000 mennesker. Her bor både syriske flyktninger og libanesere.

Byen har manglet vann i 40 år helt til Kirkens Nødhjelp bygde en vanntank på 800.000 liter, reparerte brønnen, som sto ubrukt, og sørget for solcellepanel til å gi nok strøm slik at folk får vann.

Nå jobber Abdallah som vakt for oss. Han passer på tanken og solcellepanelet i tillegg til at han jobber med å rydde gatene i landsbyen.

– Vi føler oss veldig velkommen her, og vannet betyr at vi kan dyrke vår egen mat. Det har vært utrolig viktig nå som matprisene i Libanon er så høye.

Det spirer og gror rundt huset, det er ikke tvil om at familien er glad i å dyrke.

– Her har vi tomater, agurk og fiken i tillegg til mandler og aubergine, smiler han.

Goufran liker å hjelpe faren i hagen og har ansvar for å vanne.

– Jeg liker meg godt her i hagen og hjelper

også til i huset med å lage mat og rydde, forklarer hun.

HÅP OM EN BEDRE FREMTID

13-åringen gikk på skole helt frem til covid-19-pandemien. Da mistet hun to år med skolegang. Huset hennes ligger langt unna skolen, og det er vanskelig å komme seg dit om vinteren med snø og kulde. Men hun håper at hun kan komme seg tilbake til skolen.

– Som foreldre ønsker vi all mulig lykke for barna våre, og jeg håper at Goufran får en bedre fremtid enn den hun har nå. Livet er hardt, men vi kan ikke gi opp håpet, sier han.

Selv om familien kan dyrke mat, sønnene jobber og faren har vaktansvar, er det vanskelig å kunne se hjemlandet fra vinduet.

– Vi savner familien vår og livene våre i Syria, og håper at vi en dag kan vende tilbake, sier Abdallah og får støtte av kona Zakkia:

– Først og fremst er vi glad for å være i live og at vi har tak over hodet. Det takker vi Gud for, men livet er vanskelig. Jeg hadde aldri trodd at jeg noen gang ville bli en flyktning, avslutter hun. ■

– Kanskje viktigere enn noen gang

Arna Berg (80) har vært med på Fasteaksjonen i en årrekke. Bred markedsføring og gode eksempler fra Kirkens Nødhjelps arbeid er viktig for å lykkes, mener hun.

TEKST: Kristine Eid FOTO: Privat

– Jeg husker godt Fasteaksjonen fra da jeg var liten. Da kom det en papirbøsse i postkassen. Den stod på bordet i fastetiden og kunne fylles med penger. Det var før Kirkens Nødhjelp startet med dør-til-dør-aksjon, forteller 80 år gamle Arna Berg. Hun har vært med på Fasteaksjonen i en årrekke.

Berg er sosionom og har vært sosialsjef i Åseral i Agder. I mange år har hun jobbet frivillig og vært engasjert i arbeidet i Åseral kirke.

– En av årsakene til at jeg engasjerte meg i Fasteaksjonen, var det sosiale og det diakonale arbeidet. Vi lever i en del av verden hvor vi har det veldig godt. Det er derfor viktig å tenke på de som ikke er like heldige som oss, og gjøre det vi kan for å hjelpe dem, sier Berg.

– Å SKAPE ENGASJEMENT

Med flere fasteaksjoner bak seg har hun flere gode tips til hvordan man gjennomfører Fasteaksjonen.

– Å skape engasjement blant konfirman- tene, og få dem til å forstå hva pengene som samles inn går til, er en viktig del av jobben, sier Berg.

Hun har besøkt flere av Kirkens Nødhjelps prosjekter i Tanzania og Malawi. Blant annet har hun besøk Haydom-sykehuset i Tanzania, hvor Kirkens Nødhjelp er en viktig støttespiller. I tillegg har hun besøkt flere av vannprosjektene i de to landene som blant annet er satt i gang for å gi flere mennesker tilgang til rent drikkevann.

– Jeg forteller konfirman- tene jeg har besøkt i Malawi og Tanzania og hvordan Kirkens Nødhjelp samarbeider tett med lokale partnere og kirkesamfunn, og hvordan organisasjonen jobber for å være raskt på plass med hjelp når en krig eller katastrofe inntreffer, som for eksempel da Russland gikk til fullskala invasjon på Ukraina i 2022, sier Berg.

Etter Fasteaksjonen er det viktig å løfte fram resultatene og takke de som har deltatt.

– I Åseral kirke feirer vi med kaffe og marsipankake, forteller Berg.

– LØFTE FRAM EKSEMPLER

I tillegg er bred markedsføring og synlighet av Fasteaksjonen i forkant avgjørende, mener hun.

– Det er viktig at folk får med seg tidspunktet for Fasteaksjonen og når vi går rundt med bøssene. I både kirkebladet og andre kanaler er det viktig å løfte fram eksempler på hva pengene har gått til tidligere år, og hva de skal gå til i år. I år vil blant annet hjelp til de som er rammet av krigen i Midtøsten og Ukraina, være viktig, sier Berg.

Vi lever i en verden hvor krig og konflikter øker, og det har blitt enda mer tydelig hvor viktig en grunnleggende ting som rent drikkevann er for menneskene som blir rammet, sier hun.

– Det som skjer i Midtøsten og Ukraina nå, er forferdelig. Antall mennesker som trenger humanitær hjelp i verden, øker. Derfor er Fasteaksjonen i år kanskje viktigere enn noen gang, sier Berg. ■

I 2022 besøkte Arna Berg flere av Kirkens Nødhjelps vannprosjekter i Tanzania.

Afghanistan:

Jevnet med jorden

– Jeg sto og vasket opp da skjelvet kom. Hele bakken gyngnet, og det raste rundt meg. Jeg falt og prøvde å komme meg på beina igjen, men falt igjen. Jeg var livredd for at vi skulle dø der og da, den ufødte babyen min og jeg.

TEKST: Arne Grieg Riisnæs FOTO: Håvard Bjelland

Ordene tilhører ettbarnsmoren Nabija fra landsbyen Chahak i Afghanistan. En av mange landsbyer som ble fullstendig jevnet med jorden da fire store jordskjelv rammet den vestlige delen av Afghanistan i oktober i fjor. Tusener ble drept og skadet i området rundt byen Herat, og FN anslår at mer enn en kvart million mennesker i 382 landsbyer ble berørt. Av disse har en stor andel fått husene sine helt eller delvis ødelagt.

Nabija fødte sitt første barn få dager etter det katastrofale skjelvet, og den nybakte moren kunne lite annet enn å pakke sin nyfødte sønn Amir inn i ulltepper midt blant ruinene.

– UFATTELG VONDT

– Huset vårt var helt ødelagt, og vi måtte leve under åpen himmel. Alt var ødelagt rundt oss, og med konstante sandstormer rundt oss var det helt forferdelig, sier Nabija og klemmer den vesle gutten sin hardt til seg.

– Vi var likevel blant de få heldige, sier hun og ser ned. Familien mistet til sammen 37 slektninger.

Far og bestefar Abdul Zahir slutter seg til oss. Han gnir seg fortvilet i pannen og gråter.

– Jeg gravde ut så mange døde slektninger, det er så ufattelig vondt, sier Zahir.

RASK RESPONS

Kirkens Nødhjelp har vært på bakken i Afghanistan siden 1979 og har siden den gang jobbet med omfattende kriserespons og langsiktige utviklingsprosjekter i landet. Det gjorde oss i stand til å umiddelbart respondere på jordskjelvet. Som første humanitære organisasjon delte vi ut akutte nødhjelpsartikler kun få dager etter at landsbyen Chahak ble lagt fullstendig i ruiner: mat, vann, medisiner, telt, tepper og klær. Vi fortsetter nå byggingen av midlertidige husværer og sørger for mat til de jordskjelvrammede fra store feltkjøkken.

– Om vi har opplevd et mareritt, er jeg og familien min så takknemlige for all hjelpen vi har fått av dere. Vi kunne aldri ha klart oss uten, sier Abdul Zahir.

ENORME HJELPEBEHOV

– Afghanistan lå for lengst med brukket rygg, og en ny naturkatastrofe var det siste landet trengte, sier Margrethe Volden, seksjonsleder for Asia i Kirkens Nødhjelp.

– Ifølge FN vil 23,3 millioner mennesker, inkludert 12,6 millioner barn, ha behov for humanitær hjelp i landet i 2024. Selv om mye hjelp kommer fram, er behovene enorme – vi må ikke glemme Afghanistan, sier Volden. ■

Få dager etter jordskjelvet fødte Nabija sitt første barn Amir. Landsbyen hennes ble lagt i ruiner da flere jordskjelv rammet den vestlige delen av Afghanistan.

Afghanistan:

Hundretusener på bar bakke

Etter at Pakistan beordret alle papirløse flyktninger og migranter fra Afghanistan ut av landet, har mer enn 450.000 afghanere returnert de siste månedene. – Vi har ingen steder å dra, og har mistet alt vi eide. Vi har ikke engang sko til barna våre, sier tobarnsfaren Shir Khan.

TEKST: Arne Grieg Riisnæs FOTO: Håvard Bjelland

Pakistan er hjemsted for over fire millioner afghanske migranter og flyktninger, hvorav rundt 1,7 millioner er papirløse, ifølge pakistanske myndigheter. Som Afghanistans nabo har Pakistan sett afghanere flykte over grensen i fire tiår, fra den sovjetiske invasjonen i 1979 til Taliban tok makten tilbake i 2021.

Mens den pakistanske regjeringen blant annet kobler sin avgjørelse til økning i angrep fra væpnede grupper med ideologisk tilhørighet med afghanske Taliban, møter utkastelsen sterk kritikk fra internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og bistandsorganisasjoner. FN advarer om «en menneskerettighetskatastrofe».

Brødrene Shir og Aslat Khan og deres familier i flyktingleiren Omari, som ligger rett på grensen mellom Afghanistan og Pakistan.

I flyktningleiren sørger Kirkens Nødhjelp blant annet for hygieneartikler til tvangsreturnerte afghanere.

I PAKISTAN HELE LIVET

Familiene til brødrene Shir og Aslat Khan fortviler da Kirkens Nødhjelp møter dem i flyktningleiren Omari som ligger i byen Torkham, rett på grensen mellom Afghanistan og Pakistan.

– Vi ble beordret ut av landet vi har bodd i hele livet. Vi måtte ut med en gang. Og nå befinner vi oss plutselig i en flyktningleir. Vi har ikke noe land, ikke noe hjem, ingen eiendeler og ingen steder å dra. Vi har ikke en gang ordentlige sko til barna våre, sier

Shir med sin tre måneder gamle datter Sabeela i den ene armen og tre år gamle Maryam i hånden.

SOMMERKJOLER OG SANDALER

Ifølge FNs flyktningorgan (UNHCR) har over 450.000 afghanere krysset grensen siden utvisningskampanjen startet i begynnelsen av oktober.

– Vi hadde ikke all verden i Pakistan, men vi hadde enkle jobber og var i stand til å forsørge familiene våre. På veien hit ble

vi fratatt alt det vi hadde klart å ta med oss. Se på barna våre nå, i sommerkjoler og sandaler i kulda, sier Aslat. Han takker samtidig for sekken med hygieneartikler som Kirkens Nødhjelp denne dagen delte ut til de mest sårbare i Omari-leiren.

– Tusen takk for at dere hjelper oss, det er en god trøst i denne håpløse situasjonen for familiene våre.

EKSTREMT SÅRBARE

Margrethe Volden er Kirkens Nødhjelps

seksjonsleder for Asia. Hun forteller at afghanerne som nå kommer, er ekstremt sårbare og trenger umiddelbar støtte ved grensen så vel som på lang sikt i returområdene.

– Svært mange har aldri selv bodd eller noen gang vært i Afghanistan, og det deres familie og slektninger en gang hadde, er for lengst borte. Afghanistan, som fortsatt sliter etter flere tiår med konflikt, nylig ødeleggende jordskjelv og en lammende

økonomisk krise, har begrensede midler til å håndtere denne plutselige strømmen av flere hundre tusen landsmenn. Derfor må vi og verdenssamfunnet gjøre hva vi kan for å hjelpe afghanere som nå står helt på bar bakke, sier Volden. ■

Margrethe Volden, seksjonsleder for Asia i Kirkens Nødhjelp, og kollega Gran Agha Haiderzai.

Ei jente frå Malawi
Girl Guides syner fram
tøybindet ho har lært å
sy sjølv.

Eit sterkt møte med Malawi

Eg ser ut av flyvindauga. Ein malawisk flyplassarbeider møter blikket mitt. Han smiler breitt til meg. Dei neste dagane vil me møte mange slike smil. At malawiarane er kjend for å vere respektfulle og imøtekommande, er ikkje vanskeleg å kjenne på.

TEKST OG FOTO: Karoline Thyri, barne- og ungdomsarbeidar i kyrkja i Lærdal

Mitt fyrste møte med landet var alt på Gardermoen gjennom malawiske Rebecca, som eg blei kjend med på flyet. Ho hadde besøkt Norge for tredje gong på jobbreise. Grunna kansellert fly på Haukåsen var eg ein dag på etterskot, men hadde no fått meg ein reisepartner i Rebecca.

Tilfeldigheitane synte seg òg at me hadde sete attmed kvarandre på den siste flyetappa vår. Vel framme i hovudstaden Lilongwe var gruppa no komplett. 14 eventyrlystne nordmenn frå ulike delar av

Karoline Thyri, barne- og ungdomsarbeidar i Lærdal Sokneråd. Ho var med Kirkens Nødhjelp på mobiliserings- tur til Malawi i fjor. Under Fasteaksjonen skal ho fortelje om prosjekta ho vitja, og bidra til ein vellykka aksjon saman med konfirmantane i kyrkja i Lærdal.

landet var klare til å tilbringa den neste veka saman, og for å få eit innblikk i kva pengane me samlar inn til fasteaksjonen, går til. Malawi er eit av dei fattigaste landa i Afrika. At berre ti prosent av befolkninga har strøm, er vanskeleg å begripe.

Føremålet med reisa er å auke forståinga for dei grunnleggande årsakane til urett og kva Kirkens Nødhjelp kan gjere med det, utifrå det moderne bistandsarbeidet me har i dag. Her jobbar KN særleg med tre temaområder: økonomisk rettferd, kjønnsbasert vold og reproduktiv helse, og forvaltning av naturressursar.

DRYPPVATNINGSSYSTEM

Det fyrste projektet me besøkte, handla om jordbruk. Gjennom ei mentorordning får bøndene opplæring og oppfølging av agronomar. Dryppslangane gjer at dei sparar både vatn og tid, og dei lærer kva slags grønnsaker som gjev bedre kvalitet og større avlingar. Agronomane har òg synt dei korleis dei kan lage sin eigen kunstgjødsel. I løpet av eit år kan dei no hauste av tre avlingar, der dei både kan fø sin eigen familie og få eit overskot til sal på ein lokal marknad eller eit hotell i nærleiken. Målet med projektet er at bøndene etter kvart skal bli sjølvstendige, utan mentorane i ryggen, og at dei vil formidle kunnskapen vidare til andre bønder i nærmiljøet.

VATNINGSVEIT

Fleire plassar fekk me sjå kor viktig det var å dyrke næringsrik mat på ein tids- effektiv og ressurseffektiv måte, både for å auke matsikkerheit og å auke innteninga til innbygjarane i landsbyane.

I det tørre klimaet heime i Lærdal har bøndene i uminnelege tider leia vatn frå elv til dyrka mark med kunstig vatning. Ei vatningsveit bestod av ei hovudvatnåre og kanalar som kunne opnast og stengjast for å leie vatnet der ein ynskjer. Vatningsan-

Gjennom ei mentorordning får bøndene opplæring og oppfølging av agronomar. Dryppslangane gjer at dei sparar både vatn og tid.

legg med trykkvatn tok etter kvart over det gamle transportsystemet i Lærdal, men i ein liten fjellandsby i Malawi fekk me sjå noko som minna om vatningsveitene heime. Frå nasjonalparken i området renn friskt vatn nedover dalen. Kirkens Nødhjelp har bistått i bygginga av rørsystemet som fraktar vatnet frå elva og opp i dalsidane.

MALAWI GIRL GUIDES

Eit besøk som gjorde stort inntrykk på meg, var møtet med Malawi Girl Guides Association (MAGGA) - ein frivillig organisasjon, som er open for alle jenter og unge kvinner, utan forskjell på tro, rase, nationalitet eller andre omstende. Me møtte jentene på skulen, der dei har klubb ein gong i veka. På Girl Guide-klubben får jentane utvikle dei ferdigheiter og den sjølvtiliten dei treng for å gjere positive endringar i liva sine og omgjevnadene.

Gutane har òg ein tilsvarande klubb kalla Boys Scouts. På alle stadane me besøkte, vart me alltid møtt med tradisjonell song

og dans. Velkomsten me fekk på denne skulen, nådde nye høgder. Eg og to andre frå reisefølgjet vårt vart utnemnd som Æres Girl Guides og fekk overrakt kvart vårt uniformskjerf frå ei av Girl Guides-jentene. Det var sterkt å sjå dei gå fram, ein og ein, og fortelje om det dei hadde lært – om ulike typar vald, om grensesetting, å ta vare på kroppen sin, om menstruasjon og korleis dei sjølv kan sy eigne tøybind.

TIDSKLEMMEN

Gruppa blei godt rista saman etter mange timar i buss, der me òg fekk sjå mykje av landet langs vegen. Vegstandarden var av varierende grad. Det førte til at me stadig låg etter tidskjema og kom ofte fram til prosjekta både ein og to timar for seint. Her i Norge lever me liva vore etter klokka, men slik var det ikkje i Malawi. Om me var seint ute, betydde det ingenting. Dei var berre takksame for at me i det heile kom, så me kan ta med oss historiane deira – og dele dei vidare. ■

Klimaprojekt har fått 600 unge ut av arbeidsledighet

For ett år siden bodde Rajabu Amadi på gata, levde for under ti kroner dagen og var arbeidsledig. Nå er han storleverandør av klimaeffektive ovner i et prosjekt som har inspirert masaier og ungdom til å dyrke grønnsaker.

TEKST OG FOTO: Anette Torjusen

Alt ved Morogoro i Tanzania er vakkert. Landskapet med de ruvende fjellene, fargepaletten med knallblå himmel mot grønne sletter og masaierne, som vandrer rakrygget med kveget sitt som om tiden har stått stille. Hele scenen tar pusten fra en. Det gjorde dessverre også tallene på unge som ikke hadde jobb, bønder som ikke overlevde på det de dyrket, eller barn som manglet skolegang. Til det hele begynte å snu for drøye to år siden.

– Jeg var en av dem som var uten en fremtid. Nå er jeg arbeidsgiver og storleverandør, smiler Rajabu Amadi.

HANG I GATENE

Han bor i Muomero, hvor flere og flere unge falt ut av arbeidslivet, droppet ut av skolen og var skeptiske til jordbruk. Sammen med vår partner startet Kirkens Nødhjelp et prosjekt som skulle få unge ut av arbeidsledighet.

En av dem som ble med i prosjektet, var nettopp Rajabu.

– Jeg levde for under ti kroner dagen, men nå har jeg åtte ganger så mye å leve for. Jeg var arbeidsledig og visste ikke hva jeg skulle gjøre. Jeg bare hang rundt i gatene, forteller han.

Prosjektet har bestått av flere deler. Holdningsendring, opplæring i klimasmart jordbruk og markedstilgang. Så langt har 600 unge kommet seg ut av arbeidsledighet. For Rajabu var det klimaovnene som ble redningen.

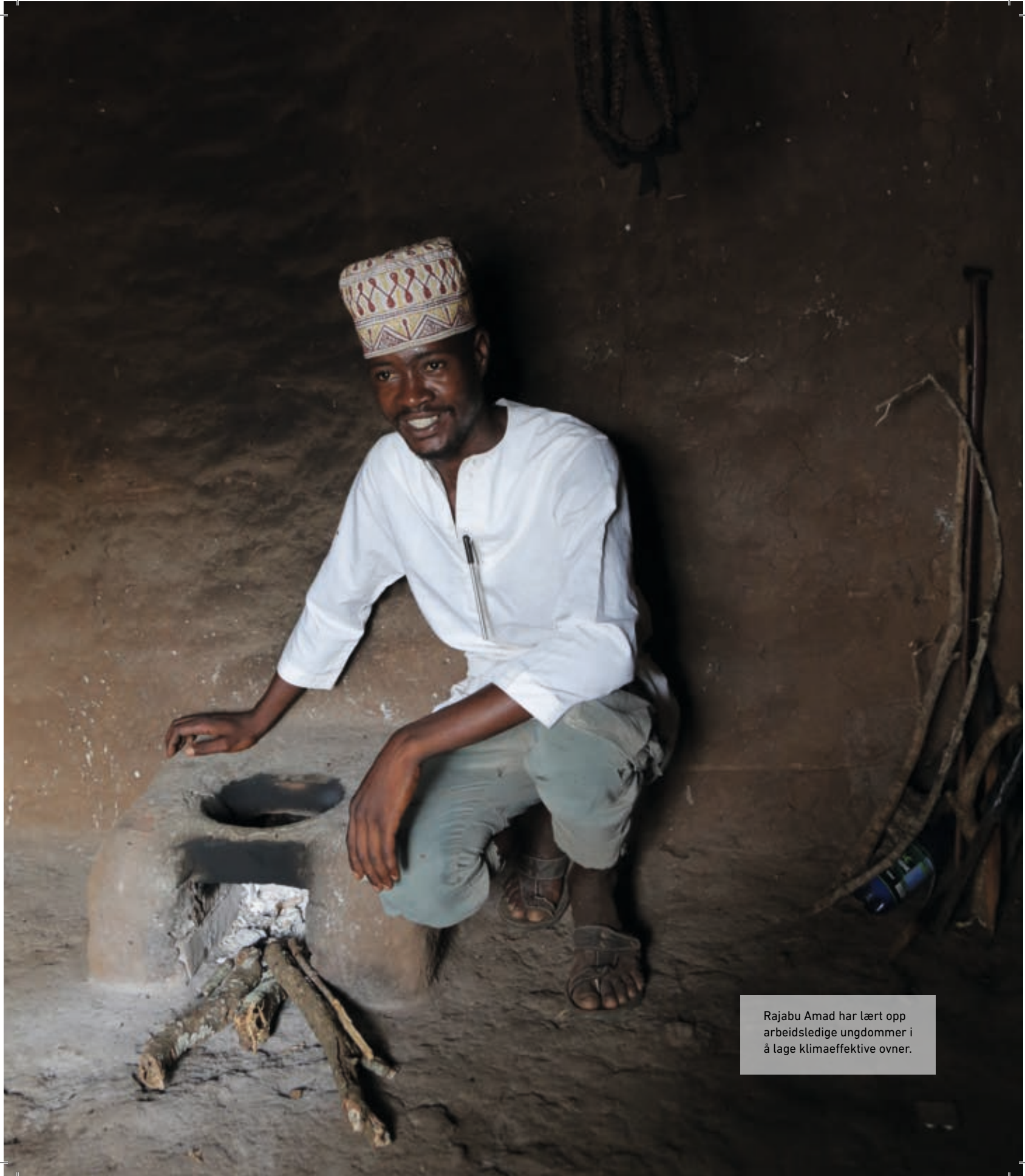
– Klimaovnen bruker mye mindre ved, maks en til tre pinner per dag. Den kan brukes både ute og inne, og maten blir mye fortere ferdig, sier han med stor entusiasme og viser vei inn i et av husene hvor han har montert ovnen.

HINDRER AVSKOGING

Avskoging er et stort problem. Ved brukes

Rajabu Amad har lært opp arbeidsledige ungdommer i å lage klimaeffektive ovner.

Anna Pyanga har fått opplæring i jordbruk. Som masai har hun drevet med kveg, mens jordbruk er nytt for henne.

I Muomero i Morogoro får ungdom opplæring i løsninger som skal gjøre dem mer motstandsdyktige mot klimaendringer. Kirkens Nødhjelp har bygd en vanntank, og ungdommene vanner ved hjelp av dryppirrigasjon.

til både matlaging, oppvarming og husbygging. Klimaovnene skal begrense bruken av trær.

– Her ser du, den er i solid mur, og jo mer du bruker den, jo sterkere blir den.

Etterspørselen har faktisk vært så stor at Rajabu har måttet ansette flere folk.

– På en måned har jeg laget 84 ovner. Jeg har trent opp arbeidsledig ungdom, slik at vi får produsert til alle som har bestilt, smiler han.

For Rajabu har prosjektet endret livssituasjonen hans.

– Jeg er så glad for at jeg fikk denne muligheten. Jeg har fått opplæring i alt fra økonomistyring til å drive en bedrift, og det betyr mye for meg at ovnene er så populære.

TØRKE OG VANNMANGEL

For masaiene Anna Pyanga og Viek Luka har livet dreid seg om kveg, men med klimaendringene som har rammet regionen med både tørke og store vannmasser, har det vært viktig å sikre seg en trygg mattilgang.

Mens kvegene beiter, vokser det frodig rundt husene deres. Der har de plantet grønnsaker, investert i vanningsystemer, gjødsel og kvalitetsfrø.

De to har nemlig fått opplæring i jordbruk og smarte klimaløsninger. Å holde seg til kun kveg er ikke lenger et alternativ. For hundre kroner har de kjøpt en startpakke til å drive klimasmart jordbruk i tillegg til å ha en agronom som følger dem tett.

– Vi merker tørke og mangel på vann, så det å sikre seg både mat og en inntekt har vært viktig, sier Anna.

Selv om de som masai tradisjonelt sett har livnært seg av kveg, har omskolering til jordbruk gått bra, forteller Viek.

– Vi har heldigvis ikke møtt på så mange utfordringer. Det har vært spennende å lære seg noe nytt og bruke denne kunnskapen til å dyrke sin egen mat. Vi har blitt motivert til å fortsette med jordbruk. Ikke minst har det vært fint å se hvordan lokalbefolkningen har delt og lært av hverandre i denne prosessen, sier hun.

FORHINDRER VOLD

Hadija Shabani Ally var også arbeidsledig da hun ble med i prosjektet. Hun synes det var så gøy å bli med at hun raskt tok på seg ledertrøya som sjefsbonde. Selv er 28-åringen alenemor med forsørgeransvar.

– For meg har det vært en personlig drivkraft at jeg har tre barn å ta vare på, men jeg tenker at for alle unge her har det vært et bra prosjekt, sier Hadija.

Hun forteller at arbeidsledighet har mange mørke sider, som økt vold, flere som ruser seg og flere overgrep.

– Når unge lærer seg jordbruk, har de ikke tid til å utøve vold eller ruse seg. Man blir sliten av å jobbe i åkeren hele dagen, så fokuset flyttes. Dessuten er jo det å ha en inntekt skadeforebyggende på så mange plan, understreker Hadija.

Hun merker stor forskjell i landsbyen etter at flere unge nå har en jobb å gå til.

– De har lært seg klimasmart jordbruk, nye vanningsystemer og ser hvilken forskjell de kan utgjøre. Det betyr så mye for så mange, avslutter hun. ■

– Vi ser bare starten

– Vi ser bare starten på det som kommer til å skje, sier klimaforsker Mikkel Vindegg. Derfor trengs klimatilpasning.

TEKST: Åsne Gullikstad FOTO: Lucian Muntean

– Hva er klimatilpasning?

– Klimatilpasning er det vi må gjøre når klimaendringene endrer grunnleggende premisser for hvordan samfunnet vårt fungerer. Da må vi tilpasse oss.

– Hvorfor trengs det?

– Det trengs fordi klimaendringene kommer til å påvirke alle i hele verden. Det kommer vi ikke unna. Ulike geografiske områder kan bli rammet av ulike typer klimaendringer. Det kommer til å bli klart verst i det man kaller det globale sør, kontra det globale nord.

– Hva slags klimaendringer må verden ruste seg mot?

– I Norge har vi mye oppmerksomhet på å beskytte oss mot typer ekstremvær som har med store nedbørsmengder å gjøre. Vi så et eksempel på det under ekstremværet Hans. I andre deler av verden er

hete og tørke mer problematisk. Spesielt i mange store byer kan det bli så varmt at folk rett og slett dør av hete, spesielt i megabyer i India og Afrika. Jo fattigere man er, jo mindre ressurser har man til å bruke på å hindre det som skjer med et endret klima. Det gjelder på landsbasis og på et individuelt nivå.

– Må vi tilpasse selv om vi klarer å bremse klimaendringene?

– Ja, det må vi. I prinsippet er klimatilpasning noe mennesker har gjort hele tiden, men når vi gjør endringer i klimasystemet, kommer vi til å måtte endre oss på en annen måte enn det vi er vant til, fordi det endrer grunnleggende premisser i hvordan vi kan leve. Det er dessverre slik at vi ser bare starten på det som kommer til å skje. Det kommer nok bare til å bli verre, så vi har ingen tid å miste. ■

EKSPERTEN FORKLARER

Hvem:
Mikkel Vindegg,
forsker ved
Cicero senter for
klimaforskning

Hva:
Klimatilpasning
– hva er det?

Eksempler på klimatilpasning:

Klimatilpasning kan for eksempel være rassikring, å forebygge flom, å sikre at infrastruktur tåler mer nedbør og vind, eller å tilpasse jordbruket på en måte som gjør avlinger mer forutsigbare.

Gaza:

– Har kjent på masse frykt og frustrasjon

Krigen i Gaza har ført til enorme lidelser. Kirkens Nødhjelp er til stede med lokalt ansatte og samarbeid med partnere inne i Gaza. Her en bombet bygning i Rafah 14. desember.

Krigen i Gaza førte til at Kirkens Nødhjelps ansatte i området selv ble fordrevet, men de klarte å dele ut nødhjelp. – Makteløsheten er veldig overveldende, så det har vært godt å se at vi kunne gjøre noe helt konkret, sier landdirektør Mads Frilander.

TEKST: Åsne Gullikstad FOTO: Mahmud Hams/AFP og Kirkens Nødhjelp

7. oktober. En dato som endret alt for israelere og palestinere. Etter Hamas' terrorangrep i Israel gikk den israelske hæren til krig mot Hamas i Gaza.

– Jeg tenkte at det angrepet må ha vært helt redselsfullt for dem som opplevde det. Og så tenkte jeg at dette kommer til å bli veldig, veldig vanskelig for folk i Gaza fordi reaksjonen blir så ekstrem, forteller Mads Frilander når han ser tilbake på de første dagene.

Kirkens Nødhjelps landdirektør i Palestina har stått i en unntakstilstand selv disse månedene.

– Det har vært en ekstremt intensiv opplevelse, en ekstremt følelsesladet og stressende periode. Vi har kjent på masse frykt for våre kolleger og frustrasjon over hvordan omverdenen har snakket om hva som foregår i Gaza. Men vi har også gledet oss over den viktige rollen Kirkens Nødhjelp har spilt i forbindelse med opplysning og offentlig dialog i Norge, sier Frilander.

Han er normalt på plass ved Kirkens Nødhjelps landkontor i Jerusalem, men måtte flytte med familien til Amman i Jordan i høst.

Mads Frilander er Kirkens Nødhjelps landdirektør i Palestina.

SKAFFET MAT

I Gaza ble Kirkens Nødhjelps to lokalt ansatte selv internt fordrevet fra nord til sør – til en skole som ble til en leir. Likevel klarte de i høst å bidra til å dele ut mat og vann til andre fordrevne. Det skjedde gjennom å kjøpe varer fra lokale kjøpmenn inne i Gaza mens det ennå var mulig, samtidig som de fikk hjelp fra FN-organisasjonen UNRWA til å distribuere varene.

I begynnelsen kom det ingen nødhjelp inn utenfra, og også etter at det ble åpnet opp for litt innførsel, har det kommet svært lite. Hjelpeorganisasjoner har kunnet gjøre veldig lite. Så hva gjør man når nesten ingenting er mulig?

– Makteløsheten er veldig overveldende, så det har vært godt at våre kolleger i Gaza kunne gjøre noe helt konkret. Det har vært snakk om helt grunnleggende nødhjelp. Det har det ikke vært mange andre som har kunnet gi. Det har også gitt oss en følelse av mening og litt kontroll over en situasjon som vi ellers ikke har noen kontroll over, forteller Frilander.

I det siste har Kirkens Nødhjelp og våre partnere også delt ut varme måltider og tørrvarer til internt fordrevne i sør.

I RUINER

Kirkens Nødhjelp har vært til stede i Palestina i flere tiår og har et felles program

med danske Folkekirkens Nødhjelp. Organisasjonen gir bistand på Vestbredden, Øst-Jerusalem og i Gaza og samarbeider både med palestinske og israelske sivilsamfunnsorganisasjoner.

I Gaza driver Kirkens Nødhjelp blant annet langsiktig bistand til yrkesopplæring og entreprenørskap. Men da krigen kom, måtte arbeidet i Gaza stanse.

Nå er veldig mye av Gaza i ruiner.

– Det er veldig vanskelig å forestille seg hvordan Gaza kommer til å se ut. Fysisk er det fullstendig smadret. Det kommer ikke til å være mye infrastruktur igjen. Men hvem kommer til å kontrollere Gaza og være i Gaza? Det er veldig uklart. Vi vet lite om hva som kommer, men jeg tror ikke situasjonen kommer til å ligne den vi har hatt før, sier Frilander, som har vært landdirektør i Palestina i over fire år.

SKAL VÆRE KLARE

Hver dag siden oktober har Frilander og hans kolleger jobbet kortsiktig; hvordan er det mulig å levere mat, vann og tepper til internt fordrevne i en ekstremt vanskelig situasjon? I lang tid vil det være snakk om grunnleggende nødhjelp.

– Samtidig forbereder vi oss på å gjøre mye mer for en større gruppe mennesker senere, selv om vi ikke har visst når det kan skje. Med én gang det lar seg gjøre, skal vi være parat, sier Frilander.

– Vi ønsker å gjøre noe som styrker menneskene vi hjelper, slik at de kan klare seg selv. Men det vil ta lang tid, for alt er dyttet tilbake til «under null», sier han.

Frilander sier at handlingsrommet for sivilsamfunnsaktører, som allerede var under press, er blitt ytterligere forminsknet.

– Vi kommer til å bruke mange krefter på å forsvare og støtte sivilsamfunnsorganisasjoner, både kirkelige og sekulære, så de kan fortsette sitt arbeid, sier Frilander. ■

Lyudmila og datteren Palina måtte til slutt flykte da den lille landsbyen de bodde i, ble en del av frontlinjen. Nå er de glade for å være tilbake.

Ukraina:

– Det har betydd så enormt mye

I åtte måneder var den lille landsbyen utenfor Mykolaiv i Ukraina en del av frontlinjen og ble rammet hardt av bomber. Nå har mange av menneskene her fått husene sine reparert.

TEKST: Arne Grieg Riisnæs FOTO: Håvard Bjelland

Det har gått snart to år siden krigen i Ukraina startet. 10.000 sivile er drept, nesten 10 millioner ukrainere har flyktet, og mer enn 17 millioner har behov for nødhjelp, ifølge FN.

I den lille landsbyen, noen kilometer utenfor sentrum av byen Mykolaiv sør i Ukraina, herjet krigen i åtte måneder.

– Det var iskaldt, og vi klarte knapt å sove. Jeg var livredd, ikke minst for datteren min, forteller Lyudmila.

Hun og datteren Palina på 14 år måtte gjemme seg i en potetkjeller under hjemmet deres. Der fryktet de for livet.

Før de turte å flykte, løp soldatene bokstavelig talt i hagen over hodene deres. Da de til slutt våget seg opp fra kjelleren, var huset ødelagt og husdyrene deres døde. Etter en slitsom og farefull flukt kom de seg til slektninger, hvor de bodde i nesten ett år. I mars 2023 returnerte de til det ødelagte huset sitt.

Før vinteren reparerte Kirkens Nødhjelps partner HEKS/EPER skadene på hjemmet til Lyudmila Anatolyevna.

– Taket var ødelagt, dører og vinduer blåst ut. Samtidig ville vi være her. Det er dette som er hjemmet vårt, og den lille dyrkede jorda vi eier. Vi prøvde så godt vi kunne å dekke til huset vårt med plastpresenninger, vi hadde ikke råd til noe annet, men tenkte hele tiden på hvor vanskelig det ville bli når vinteren kommer, forteller Lyudmila.

Før vinteren satte imidlertid Kirkens Nødhjelps partner HEKS/EPER i gang et arbeid med å sette inn nye vinduer og reparere hus i landsbyen. Lyudmila og datteren Palina er blant de 500 menneskene som så langt har fått reparert hjemmet sitt.

– Dette har betydd så enormt mye, ikke bare for oss, men for hele landsbyen vår, sier Lyudmila og holder armen rundt datteren.

– JEG ER SÅ TAKKNEMLIG

Lyudmila Anatolyevna er en av de andre som har fått gjenoppbygget huset sitt i landsbyen.

– Jeg er så glad for at det finnes slike som dere, folk som tenker på andre og hjelper, sier hun.

For knapt ett år siden bombet russerne den store boligblokken hun bor i.

– Jeg var heldigere enn mange av naboene

mine. Min gode venn Olga ble drept. Samtidig som sønnen hennes satt på skolen. Hvem er det som bomber en boligblokk med hundrevis av sivile? Hva har vi gjort galt? Det var ren terrorbombing, forteller Anatolyevna.

Hun selv reddet livet, men vinduene og dørene i leiligheten hennes blåste i stykker. Anatolyevna har en svært liten pensjon og hadde ingen mulighet til å betale for reparasjonene selv.

– Det er en sånn glede å ha fått hjelp. Jeg er så takknemlig, sier hun og slår ut med armene. ■

Ukraina:

– Håper jeg kan bli her
til livet mitt tar slutt

Dnipro er en industriby med rundt én million innbyggere øst i Ukraina. Her har barnefamilier, syke og gamle søkt tilflukt fra krigsherjinger andre steder i landet.

TEKST: Arne Grieg Riisnæs FOTO: Håvard Bjelland

På senter får Dasha (5) og familien husly, mat, psykologhjelp og tilbud om å være med på et bredt tilbud av aktiviteter.

– Funksjonshemmede, syke og gamle blir ofte sittende alene igjen i krigsherjede byer. Vi henter dem ut og hjelper dem tilbake til livet, forteller Olga Volkova. Hun er leder for «Et hav av vennlighet», en av organisasjonene Kirkens Nødhjelp støtter i Ukraina.

Etter å ha sett de ofte elendige og uverdige forholdene som funksjonshemmede og syke lever under, bestemte organisasjonen seg for å opprette et senter for midlertidig opphold for mennesker på flukt fra krigen.

– Fra kommunen overtok vi en gammel og forlatt bygning som tidligere var et barsel-sykehus. Vi pusset det opp, og siden mars i fjor har vi gitt pleie og omsorg til mer enn 2000 funksjonshemmede, syke og gamle som var overlatt til seg selv, forteller Volkova.

I de verste tilfellene finner vi sterkt funksjonshemmede som er helt utmagrede, knapt med klær på kroppen og liggende i sin egen avføring, forteller hun.

– De er ofte sterkt traumatiserte, aggressive og utagerende. Med godt stell og støtte fra våre leger, sykepleiere og psykologer får vi dem tilbake til et bedre sted i livet, sier Volkova.

Nadia er 83 år gammel. Hun er en av dem som har fått hjelp på senteret.

– Det var bomber og raketter hele døgnet, det var helt forferdelig. Jeg kan bare takke gud for at disse snille menneskene hentet meg ut og fikk meg hit. Her får jeg så godt stell og nydelig mat hver eneste dag. Jeg

føler meg så heldig, sier hun og tegner et kors på halsen.

SOM FAMILIE

På senteret er også hennes nye venninne Zinaida. Hun er jevnaldrende med Nadia og bodde alene i mange måneder etter at hennes mann døde.

– Med unntak av noen naboer som hjalp meg med litt mat, hadde jeg ingen til å hjelpe meg. Jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre, og trodde jeg skulle dø slik, forteller Zinaida.

Når vi spør henne hvordan hun har det på senteret, smiler hun.

– Alle er så snille mot meg. Som om jeg var et familiemedlem. Jeg kunne ikke ønsket meg et annet sted å være. Jeg håper jeg kan bli her helt til livet mitt tar slutt, sier Zinaida.

BARN AV KRIGEN

Bare noen kilometer fra senteret for funksjonshemmede, syke og gamle i Dni-pro ligger et senter for barnefamilier på flukt fra krigen.

Her har Kirkens Nødhjelp sørget for tilgang til rent vann, toaletter og hygienetjenester. I tillegg får de som kommer hit husly, mat, psykologhjelp og tilbud om å være med på et bredt tilbud av aktiviteter.

– Når barna kommer hit til oss, er de nervøse og stressede, og mange sliter med mareritt om natten og traumer om dagen. Med lek, varme og psykologisk støtte prøver vi å finne tilbake barnet i de krigsrammede barna, forteller psykolog Oleksandra Popasna.

I et lite klasserom på senteret møter vi en håndfull barn som sitter konsentrert over fargerike tegninger.

– Mange av barna er preget av det de har opplevd. De er stille, innesluttede og redde når de kommer hit. De sover og spiser dårlig. Med godt utdannede og erfarne medarbeidere gir vi dem en forsiktig tilvenning til andre tanker ved hjelp av lek og møte med andre barn i samme situasjon, sier han.

– Da disse barna skulle tegne dyr i går, satt plutselig alle og gråt høylytt. Mange av dem har måttet forlate kjæledyrene sine da de flyktet, og nå ser de for seg at de blir drept av bombene. De er vondt å se slike reaksjoner hos barn, men det er da vi må prøve å få de på andre og bedre tanker med trøst, nærhet og støtte, sier Popasna.

Dasha er et av barna på senteret. Hun er fem år gammel.

– De er veldig snille her, sier hun og legger siste og hånd på en tegning av fredsduer som flyr over et kartutsnitt av Ukraina.

– Det beste jeg vet er de nye vennene mine. Og å fargelegge, sier Dasha.

TRAPPER OPP HJELPEN

Januar 2024 åpnet Kirkens Nødhjelp kontor i Kyiv sammen med vår danske søsterorganisasjon Folkekirkens Nødhjelp. Sammen vil vi ha som mål å hjelpe 330 000 av landets mest sårbare mennesker. Arbeidet vil ha stort fokus på mental helse og hjelp til ofre av kjønnsbasert vold. ■

Haiti:

– Alt er ikke håpløst

En langvarig voldsbølge har forverret situasjonen i Haiti, et av verdens fattigste land. – Men vi ser at det er mulig å gjøre noe bra, sier landrådgiver Johan Hindahl i Kirkens Nødhjelp.

TEKST: Åsne Gullikstad FOTO: Prosperity Raymond

De 2000 innbyggerne i landsbyen Léger sør i Haiti brukte tidligere én time på å hente vann. Nå er det nettopp installert vann på den lokale skolen der litt under 300 elever går.

– På denne skolen har vannet bidratt til bedre barnehelse. Vi har partnere som er godt forankret i lokalsamfunnene, og vi ser at arbeidet faktisk gir resultater, forteller Johan Hindahl.

Han er Kirkens Nødhjelps landrådgiver for Haiti og besøkte skolen under en reise til Haiti i desember.

Det er en av Kirkens Nødhjelps lokale partnerorganisasjoner i Haiti som har bidratt til vanninstallasjonen, med penger fra det norske Utenriksdepartementet. Vannpumpen drives av solcellepanel, og en komite som består av rektor og lærere, har fått opplæring i å rense vannfilteret. Hver familie i landsbyen betaler to dollar per måned for å få tilgang til rent vann.

GJENGVOLD

Men bakteppet er dystert: Haiti er et av verdens fattigste land og det fattigste i Latin-Amerika. Landet ligger på samme øy som Den dominikanske republikk i Det karibiske hav, men har en langt vanskeligere situasjon.

Den pågående voldsbølgen i Haiti har tvunget tusenvis av mennesker til å forlate hjemmene sine, ifølge FN. Tungt væpnede

gjenger kontrollerer i dag 80–90 prosent av hovedstaden Port-au-Prince og området rundt.

Johan Hindahl har fulgt Haiti helt siden 1998 og har besøkt landet jevnlig.

– Et stort problem i Haiti er at det er store forskjeller mellom fattig og rik, sier Hindahl.

Han tegner også et bilde av et land som har opplevd svært mange kriser. Den aller største i nyere tid var jordskjelvet i 2010, der minst 200.000 mennesker døde. Jordskjelvet rammet særlig hovedstaden Port-au-Prince og området rundt.

SIKKERHETSSTYRKE

Det er særlig de siste fem årene at gjengvolden har preget hovedstadsområdet. De siste månedene er det blitt noe bedre der, men til gjengjeld har volden spredt seg til litt nord for hovedstaden, forteller Hindahl.

FNs sikkerhetsråd godkjente i september å sende en internasjonal sikkerhetsstyrke til Haiti. Den multinasjonale styrken skal ledes av Kenya og har fått mandat for ett år. Planen er å utplassere den i begynnelsen av 2024, men i skrivende stund er dette uavklart.

På grunn av tidligere erfaringer har ikke FN et godt omdømme i Haiti, forteller Hindahl. – Men mange sier at situasjonen er så ille at de ikke ser noen annen utvei enn en

Johan Hindahl, landrådgiver for Haiti i Kirkens Nødhjelp, under sitt besøk i Haiti.

internasjonal styrke, sier han.

ROLIGERE I SØR

Kirkens Nødhjelps arbeid pågår i en annen del av landet enn hovedstaden: i fylkene Grand'Anse og Sud i sør.

– Situasjonen lokalt der er relativt fredelig, sier Hindahl.

Siden 2017 har Kirkens Nødhjelp hatt et felles kontor i Haiti med to andre organisasjoner, Lutheran World Federation (LWF) og tyske Diakonie Katastrophenhilfe (DKH).

I tillegg til å bidra til å skaffe bedre vann- og toalettforhold jobber Kirkens Nødhjelp i mindre skala med lokale partnere for å styrke landbruksproduksjonen.

– Folk går sammen om mindre jordlapper der de dyrker grønnsaker som kan bedre ernæringen. De dyrker planter som ikke utarmer jorda, og som kan selges på markedet. På den måten styrker de sitt

Før måtte de 2000 innbyggerne i landsbyen Léger sør i Haiti bruke én time på å hente vann. Nå har Kirkens Nødhjelps lokale partner nettopp installert vann på den lokale skolen.

eget kosthold og får i tillegg inntekter, sier Hindahl.

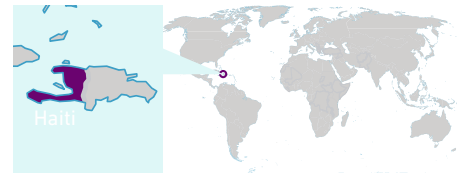
Alt arbeidet skjer gjennom lokale partnerorganisasjoner.

– Dette er haitianere som hver dag gjør en kjempeinnsats for at folk skal få det bedre i sitt eget land, sier Hindahl.

Han påpeker at det internasjonale samfunnet ikke har klart å bidra til at Haitis fattige

har fått en stabil og god utvikling.

– Det internasjonale samfunnet har sviktet Haiti. Samtidig ser vi at på lokalt nivå er det mulig å gjennomføre mye på en god måte. Alt er ikke håpløst. Vi må prøve å knytte bånd og jobbe med våre haitianske partnere og kolleger. Det er der håpet ligger i den situasjonen vi er i, sier Johan Hindahl. ■

Verden står i den verste gjeldskrisa noensinne

Verdens fattige land har aldri hatt så mye gjeld som nå. Det får store konsekvenser for klimaendringene, bærekraftsmålene og landenes mulighet til å reise seg fra fattigdom.

TEKST: Kristine Eid ILLUSTRASJON: Johan Reising

– Gjeldskrisen verden nå står overfor, er den verste i historien. 52 av verdens land er i seriøse gjeldsproblemer, sier Kjetil Abildsnes, seniorrådgiver med ansvar for økonomisk rettferdighet i Kirkens Nødhjelp.

33 utviklingsland bruker i år over tolv ganger så mye på å betale gjeld som det de bruker på å tilpasse seg klimaendringene. Pakistan er et av landene Kirkens Nødhjelp jobber i som er i gjeldskrise. Landet betal-

er mer enn 50 prosent av statens inntekter til utenlandske kreditorer. Pakistan er et av de mest klimasårbare landene i verden. I 2022 opplevde landet en enorm flom, som rammet 33 millioner mennesker.

– Pakistan var i store gjeldsproblemer før landet ble rammet av flommen. Verdensbanken har sagt at gjenoppbyggingen av landet vil koste mer enn 16 milliarder dollar, sier Abildsnes.

FATTIGE LAND FORBLIR FATTIGE

Han forteller at høy gjeld også hindrer land i å reise seg fra fattigdom.

– Når land må prioritere å betale gjeld, blir det vanskeligere å prioritere tiltak som får flere ut i jobb, bidrar til bedre helsetilbud, utdanning og grønn omstilling. Dette gjør at mange utviklingsland forblir fattige, forteller Abildsnes.

Gjeldskrisen verden nå står overfor, er historisk.

– I 1982 var verden i en gjeldskrise som førte til de store gjeldsletteinitiativene på 1990-tallet og 2000-tallet. Da samlet man alle kreditorer og ble enig om å slette gjelden til fattige land til et bærekraftig nivå. I dag er nivået på gjeldskrisa verden står overfor, dobbelt så høyt sammenlig-

net med i 1982, sier Abildsnes.

Han forteller at en av årsakene til gjeldskrisa vi har i dag, er at sentralbanken trykket opp store mengder penger etter finanskrisen i 2008. Dette førte til økt tilgang på billige lån.

– Lånene ble tilbudt til land hvor kreditorene kunne tjene mest penger. Nærlig utviklingsland, der rentene var høyere enn i USA og Europa. Men under pandemien stoppet mange økonomier opp. Inntektene forsvant, så økte rentene og dollaren styrket seg. I tillegg bidro økte priser på mat, drivstoff og energi til at stadig flere land fikk problemer med å betale ned på lånene sine, sier Abildsnes.

– LAND I GJELDSKRISE MÅ FÅ HJELP

Om vi skal klare å nå klima- og bærekraftsmålene, må gjelden til fattige land ned på et bærekraftig nivå, mener han.

– Det Kirkens Nødhjelp ønsker, er en mekanisme for håndtering av gjeld. Litt som en konkurs mekanisme, som samler alle kreditorer, og der man gjennom mekling setter gjelden ned til et nivå det er mulig å leve med, sier Abildsnes.

– GJELDSLETTE VIRKER

Han mener det samtidig må utarbeides regler for ansvarlig långiving og låneopptak som sikrer at lån gis og tas opp på en ansvarlig måte.

– Åpenhet er da helt avgjørende. I dag finnes det ikke en oversikt over alle lån et land har. Vi mener denne informas-

jon burde være offentlig tilgjengelig, sier Abildsnes.

– Vi vet at gjeldsslette virker. Gjeldsslette er den mest effektive måten å få penger rett inn i budsjettene til fattige land på. Effekten av de store gjeldssletteinitiativene på 1990-tallet og 2000-tallet var umiddelbar. Et eksempel var i Tanzania, hvor de oppnådde full grunnskoledekning kort tid etter at landet fikk slettet gjelden sin, sier Abildsnes. ■

Lege Jane Manyahi ved Cardinal
Rugambwa Hospital i Dar-es-
Salaam i Tanzania.

Tanzania:

Gjennomslag for ny helselov

I syv år har Kirkens Nødhjelp, sammen med vårt kirkenettverk i Tanzania, kjempet for en ny helselov. Lovforslaget har vært utsatt to ganger i parlamentet, men etter omfattende lobbyvirksomhet gikk lovforslaget igjennom.

TEKST OG FOTO: Anette Torjusen

– Dette er en viktig milepæl for hele Afrika og en lov som vil få stor presedens over hele kontinentet, sier Dagfinn Høybråten, generalsekretær i Kirkens Nødhjelp.

15 millioner mennesker i Tanzania har ikke råd til å betale for helsehjelp eller sykehus. Den nye loven skal sikre at alle får tilgang til behandling og medisiner.

– Med denne loven har myndighetene skrevet en viktig kontrakt med sine landsmenn. Ikke bare vil loven redde utallige liv, men den vil også bidra til en utbygging av helsetilbudet i landet, sier Høybråten.

VIKTIG FOR KVINNER OG BARN

Loven innebærer at innbyggerne nå blir pliktige til å betale helseforsikring. Forsikringspengene settes i et fond. De fattigste er fritatt fra å betale forsikring, men får nå hjelpen de trenger gjennom fondet. I tillegg til forsikringen skal myn-

dighetene skattlegge en rekke varer og tjenester, som tobakk, alkohol, luksusvarer og banktjenester. Alle i landet vil nå få et helsekort som viser at de har rett til helsehjelp. I dag avvises, og i verste fall dør, pasienter utenfor landets sykehus fordi de ikke kan betale.

– Millioner av mennesker vil nå få en lysere morgendag. Dette betyr spesielt mye for kvinner og barn, som er ofre for manglende helsetilbud i dag, sier Høybråten.

IKKE MULIG UTEN VÅRE KIRKEPARTNERE

Gjennomslaget for loven hadde ikke vært mulig uten våre kirkepartnere.

– De har ikke gitt opp kampen og har brukt hele nettverket sitt for å få gjennomslag. Helt til høyeste hold, sier Høybråten.

Leder for det tverrkirkelige nettverket i Tanzania, Edmund Matotay, har ledet dette arbeidet de siste fem årene.

– Vi har ikke ord, vi kan nesten ikke tro det, sier han lettet.

Matotay forteller at det har vært mange diskusjoner rundt hvordan dette skal finansieres, og hvordan man skal kartlegge de aller fattigste, som skal fritas fra å betale forsikring.

– Nå har vi funnet en god løsning som alle er fornøyd med. Denne loven hadde ikke vært mulig uten Kirkens Nødhjelp, som har skapt en plattform for dette arbeidet og vært en aktiv pådriver, sier han.

Loven kan tre i kraft i juli i år.

MÅTTE AVVISE PASIENTER

Lege Jane Manyahi ved Cardinal Rugambwa Hospital i Dar-es-Salaam i Tanzania har måttet avvise pasienter fordi de ikke har hatt råd til helsehjelp. Hun forteller at folk har dødd, og mange kvinner har født utenfor porten til sykehuset.

– Det har vært smertefullt og utrolig trist å avvise folk fordi de ikke har hatt råd til behandling. Senest i går døde en nyresyk mann fordi han ikke hadde fått hjelp i tide. Derfor har denne loven vært utrolig viktig, sier hun. ■

GAVETIPS TIL KONFIRMANTEN

Vanndråpen-smykkene sikrer en mor og hennes barn rent vann resten av livet.

Sommerfugl-halskjedet symboliserer vårt arbeid med psykisk helse.

Våre vakre smykker er en gave i seg selv og støtter samtidig vårt arbeid for en mer rettferdig verden.

BESØK NETTBUTIKKEN VED Å BRUKE QR-KODEN
ELLER GÅ INN PÅ GAVERSOMFORANDRERVERDEN.NO

Din arv kan være en kilde til liv!

Med et testament kan du sikre fremtiden til dem du etterlater deg. I tillegg kan en del av din arv gi liv og håp til noen som bare ønsker seg en fremtid.

Vi er svært takknemlige for de betydningsfulle gavene vi får fra mennesker som testamenterer verdier til vårt arbeid. Uansett om gaven representerer en stor eller liten del av testamentet, gjør den en uendelig forskjell for hvert enkelt menneske.

Ønsker du mer informasjon om arv og testament?

- Ja, jeg ønsker å få tilsendt gratis brosjyre
- Ja, jeg ønsker å få nyhetsbrev med informasjon om arv og testament (4 utsendelser i året)
- Ja, jeg ønsker å høre mer om gratis informasjonsmøter i Oslo, Trondheim, Bergen og Stavanger.
- Ja, jeg ønsker å høre mer om gratis advokatbistand.

Navn:.....

Adresse:.....

Postnr:.....Sted:.....

E-post:.....

Mobil: .....

Fyll ut informasjonen, klipp ut og send til:

Kirkens Nødhjelp,
Postboks 7100,
St. Olavs plass, 0130 Oslo.

Alternativt send en e-post til
shk@nca.no eller
ring 480 52 166.

Vennlig hilsen
Siv Holthe Krogh

www.kirkensnodhjelp.no/arv

Andakt

Av Einar Tjelle, internasjonal direktør i Den norske kirke

Kroppsspråk som gir liv

– Det er blitt mye tørrere her. Klimaendringene kommer på toppen av alt det andre!

Jeg besøkte Syria for noen måneder siden og hørte dette hjertesukket fra en som jobber for en av Kirkens Nødhjelps partnerorganisasjoner. På toppen av strenge sanksjoner, superinflasjon og traumer etter mange år med krig er mangel på rent vann noe av det mest kritiske for vanlige folk i Syria. Det gjør både jordbruk og daglig liv vanskelig for en stor del av befolkningen.

Mange steder i Afrika er dette enda mer prekært. Men kontrastene blir kanskje tydeligere i Midtøsten. Også i nabolandet Irak er det blitt skummelt tørt den siste tida. De frodige elvene Eufrat og Tigris har i tusener av år skapt så mye frodig liv langs elvebredden. Nå er det sørgelig uttørket, forteller en kollega fra Irak. De siste månedene har vi sett hjerteskjæren-

de bilder fra en ung befolkning i Gaza uten vann, mat og medisiner, og som har mistet livet i tusentall i den massive bombingene. Men ser vi bort? Forstyrret det julen og pågangsmotet vi trenger for det nye året?

Det dere gjør mot en av disse mine minste, det gjør dere mot meg, sier Jesus i Matteusevangeliet kapittel 25. Det verset har fulgt meg siden jeg var i tenårene og fikk se en film om hvordan den lille nonnen Moder Theresa levendegjorde dette blant Calcuttas utsatte gatebarn.

Troen må være praktisk. Møtene med ham som i julen ble født inn i vår kroppslighet og fattigdom, skjer på ny hele tiden, hele året. Og særlig der liv er truet. Men noen ville rettferdiggjøre seg i den gamle lignelsen: Men når så vi deg sulten, tørst, uten klær og i fengsel? Det er i beste fall en farlig åndeliggjøring eller teoretisering av det største og viktigste budet når vi også

hører dette bli snakket bort, som et ekko i vår tid. Eller med den falske påstanden om at kirken ikke skal bry seg med politikk.

For sann kjærlighet kan ikke snakkes bort. Derfor er jeg så glad for Kirkens Nødhjelp og at tro, håp og kjærlighet blir til kroppsspråk og praktisert hver eneste dag i både påvirkningsarbeid, sanitære løsninger og nye brønner. Rent vann betyr ALT for hun som ikke har.

Å mobilisere sammen til Kirkens Nødhjelps fasteaksjon om noen uker som bøssebærer, giver og oppdragsgiver er derfor dypt meningsfylt. Vår kjærlighet må være sann, ikke tomme ord, men handling. La oss våge å møte blikket til en av disse minste små i 2024. La oss bruke et kroppsspråk som gir liv. Slik går vi sammen videre i det nye året og praktiserer håp. ■

Støtt Kirkens Nødhjelp
Vipps til 2426
Kontonummer 1594 22 87248

DET ER HÅP I EN DRÅPE VANN

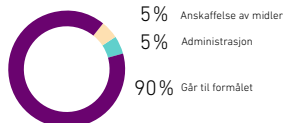

Nesten 800 millioner mennesker lever uten tilgang til rent vann i dag, på grunn av jordskjelv, tørke, flom, krig og konflikt. Støtt Kirkens Nødhjelps fasteksjon og gi vann til dem som trenger det mest!

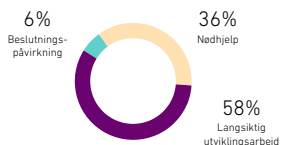
Vipps 300 kroner for å gi en person varig tilgang til rent vann.

VIPPS til 2426

Slik bruker vi pengene:

Slik jobber vi:

Telefonnummer: 22 09 27 00, e-post: giver@kirkensnodhjelp.no, www.kirkensnodhjelp.no

KIRKENS NØDHJELP
actalliance